

ST. OLAV

Nr. 9

Oslo, den 4. mars 1937.

49. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHOLD: Hvad er glede. — Den religiøse stilling i England. — Lars Eskeland 70 år. — Det naturlige og det overnaturlige som enhet. — Den internasjonale sociale krig i Spanien. — Frimurerne og kommunismen. — Helsing til Lars Eskeland. — Kristendom og årsakslov forenes. — Pastor Hubert Messerschmidt. — Spørsmål og svar. — Herhj.

Hvad er glede ?

Til søndag Lætare.

Lætare — gled dig! sier Kirken denne søndag som den tro forvalter av det glade budskap. Og dog er der mange som tenker at Kirken i all sin ophøiethet må være en fiende av menneskelig glede, idet de ikke evner å forstå at alvor ikke er det samme som tungsinn og glede ikke er ensbetydende med lettsindighet.

Engang stillet Pilatus spørsmålet: «Hvad er sannhet?» — og mange, mange andre har efter ham spurt om det samme. Det er også en livsbetingelse for oss å finne det rette svar på dette spørsmål. Men minst like så avgjørende er det å finne det rette svar på det annet store spørsmål: «Hvad er glede?» Ti alle trenger vi glede. Gleden er vårt livselement som solen er plantens, luften fuglenes og vannet fiskenes for at disse skapninger kan utfolde sig efter sitt behov. Kristus bragte oss evangeliet — det glade budskap — fordi han vilde styrke dette vårt livselement og lære mennesket å erkjenne dets sannhet og erhverve det til stadig eie. Og samtidig blev hans budskap svaret på vårt spørsmål om hvad glede er og målestokken for vår gledes verdi, dens sannhet. En målestokk som vi trenger hårdt fordi få verdier er blitt så forfalsket og forvirret som netop glede.

Praktisk talt alle mennesker har sine subjektive

forestillinger om glede — de fleste av oss søker ikke gleden, men gleder: fornøielser og adspredelser av mer eller mindre flyktig art. Og derfor oplever vi så ofte det triste syn av en menneskehet på stadig jakt efter nytelser, som den søker enten i storbyens forlystelsesliv eller i «naturens favn». Den finner gleder kanhende, men ikke gleden. Og den søker utilfretsstillet videre efter sin egen livsbetingelse.

Da kommer Kirken oss imøte med sitt bud om glede, idet den åpner sig og viser oss all sann og ekte gledes utspring; den hellige Eukaristi. Ofret som vi alle er kalt til å ta del i og hvori vi erfarer at lykken ligger i å tjene, ikke i å la sig tjene. Ti tar vi del i Kommunionen ikke bare i det rent ytre, men med hele vår sjel og hele vår vilje, vil vi bli fylt med ofrets ånd og erkjenne det konkrete svar på spørsmålet: «Hvad er glede?» Om fattig eller syk og svak vil allikevel den som har levet Kristi offer med da han knelte ved kommuniionsbenken, reise sig med et lys i sitt hjerte som han bringer med til dem som vandrer i mørke.

*

Og midt i fastetiden med dens strenge botspreg setter Kirken søndag Lætare for å minne oss om at denne strenghet ikke er mål, men middel til å

bringe oss til målet: forløsning, frelse, Kristi glede. Den lar i hele søndagens liturgi denne glede bringe til oss —

Den klinger først i Introius: «fryd dig, Jerusalem og samle eder alle som elsker den! gled og fryd eder som var bedrøvede . . . jeg gleder mig over hvad der blev sagt mig: vi skal vandre til Herrens hus!» Den samme glede toner mot oss i epistlens jubel over at vi i Kristus er løftet op over fryktens ånd på Sinai og inn i Guds barns frihet. I Graduale og Tractus finner vi atter uttrykt glede over å være i fred og sikkerhet i Herrens varetekt og gleden når sitt høidepunkt i evangeliet, hvor der berettes om Kristi makt til, skjønt tusener av

mennesker er forsamlet om ham i den øde ørken, så selv disiplene er tvilende, og mismodige, å skaffe rikelig næring til alle og dessuten på slik overflødig vis at der blir meget tilovers.

Og vi forstår hvorfor. Ti også når vi mottar Kommunionen blir der det «tilovers», som vi skal ta med ut til vår neste — til vår og hans sanne glede. Det er dette overflødig for oss som skal jevne hans vei til Kirken når vi gir ham andel i det — andel i den glede som vi selv er fylt av.

I fastetiden møter Kristus oss med livets brød: med gleden som er uavhenig av denne jordiske tilværelses ytre kår.

Det står til oss om vi vil ta imot den —!

Den religiøse stilling i England.

I tilslutning til begivenhetene omkring kong Edvard VIII's tronfrasingelse skrev den anglikanske biskop av Durham bl. a. følgende: «Vi tærer som nasjon på en arv av kristen moral som imidlertid mer og mer svinner inn. I våre dager er den engelske arbeiderklasse religiøs indifferent, borgerskapet fremmed for religionen, middelstanden sentimental agnostisk hvilket vil si at den søker og lenges efter en tilfredsstillende religionsform, mens de intellektuelle er antikristelige og de rike her som overalt ellers materialister». Og til dette vidnesbyrd føier den anglikanske domherre Barry et ennu sørgeligere som angår kvinnene: «Blandt de studerende kvinner i Oxford finnes der langt mer direkte religionsfiendskap enn der finnes blandt mennene». Hvor sterkt det religiøse liv er i tilbakégang innenfor den anglikanske kirke, ser man kanhende best av det faktum at der blandt landets 40 millioner innbyggere kun finnes ca. 2 mill. deltagere i den engelske nadverd. For to år siden skrev mr. Evan Spicer i «Times» at kun 20 pct. av befolkningen gikk i kirke — og ved en enquête som professor Joad omtrent samtidig foretok blandt de unge og hvori han rettet to spørsmål til dem: «Tror dere ennu på en Gud?» og «hvis dere ikke har noen religion føler dere ennu trang til en?» — fikk han for det første spørsmåls vedkommende helt negative svar og på det annet svarte de fleste at de undertiden ønsket sig en religion når de var blitt rammet av et eller annet ulykkestilfelle eller var sammen med religiøse mennesker som øiensynlig fant stor glede og trøst i sin tro.

Allikevel er der mange tegn på at der blandt det engelske folk lever en sterk lengsel efter religion og et bevis på dette er den store oppmerksomhet som dagspressen vier alle bekjentgjørelsene fra den Hl. Stol — særlig rundskrivelsen om ekteskapet:

Casti Connubii. Det later til å være den almindelige mening at den kommende generasjon vil oppleve en religiøs renessanse — men ingen tør si at den vil komme gjennom den anglikanske kirke, som nærmest er et slags moderne Babelstårn uten religiøs klarhet og bestemthet, idet den utvanner alle religiøse dogmer og utvisker alle konturer for ikke å støte noen fra sig som er av en annen opfatning.

Ti det er jo den drøm som den kjente anglikanske professor i teologi dr. Major ved Riponhall i Oxford nærer og går inn for: å danne en felleskirke hvori både kvekerne, anglikanerne, metodistene og de romersk-katolske kan finne sig tilrette. Dens tilhengere skal ikke være bunnet av noe dogme og begrepet «credo» skal erstattes av ordet «amo» — altså skal det ikke hete: «jeg tror på en Gud», men «jeg elsker en Gud» o. s. v. Dr. Majors innflytelse er så stor at han tross alle anglikatolikkenes protest fikk ordet på den siste store anglikanske synode og kunde forfekte sitt standpunkt — og siden da har de modernistiske villfarelser mer og mer fått lov til å underminere den gammelkirkelige lære ved å gi plass for anderledes-tenkende og helt vesensforskjellige opfatninger.

*

Denne uhelbredelige begrepsforvirring innenfor den anglikanske kirke har ført mange til å tvile på den — deriblandt således den store katolske skribent G. K. Chesterton som selv har angitt som grunnen til sin konversjon dekan Inge's modernistiske idéer, idet disse rystet hans tro på den anglikanske kirkes rett til å gjøre fordring på å være Kristi sanne Kirke. Også blandt de anglikanske geistlige gjør der sig nu en bevegelse gjeldende som vil bort fra denne utvikling, og man ser stadig at de forlater en kirke som ikke mer frembyr noen garanti for sin læres riktighet. I de siste 25

år er således ikke mindre enn 322 anglikanske prester gått over til den katolske Kirke og mange har erklært at de føler trang til det samme, men at de økonomiske vanskeligheter er uovervinnelige, ikke minst for alle familiefedre. Så de er nødt til å avfinne sig med et samvittighetskompromis.

Men det er ikke alene geistligheten som finner veien over i den katolske Kirke — også blandt lægfolk er der en mektig bevegelse til gunst for den, og særlig hører man hyppig setningen: «jeg har ingen religion — men om jeg skulde ha noen vilde det bli den katolske». Og selv en mann som dr. Major innrømmer: «Monismen, d. v. s. den katolske Kirke, representerer den engelske modernismes skarpeste motstander og vil kanhende i meget nær fremtid overvinne den!»

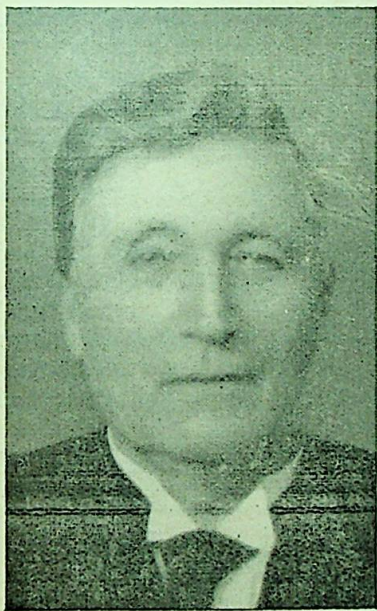
*

Man hører stadig beklagelser over at den anglikanske kirke forsømmer folkeoplysningen, og særlig mangler det meget på en forsvarlig skoleundervisning. Den katolske Kirke derimot holder stadig tros-

og livsanskuelsesverdiene høit i ære i sine skoler, hvorved ikke alene elevene er forblitt den tro, men også mange av intelligensens spisser er erobret for den. Leser man en fortegnelse over katolske forfattere i England, slår det en straks hvor mange fremragende personligheter der finnes blandt dem. Likeledes forteller den lange rekke navn på katolske videnskapsmenn, at det å være katolikk ikke er det samme som å forsake forskning og tankearbeid.

Helt sikkert er det at jo større innsats den katolske Kirke kan gjøre i litteraturen, politikken og det sociale liv i England, desto mer vil befolkningen vende sig mot sine forfedres religion og i den søke botemidlet for det moralske uføre man nu er ute i. Den instinktive holdning som praktisk talt hele det engelske folk inntok til kong Edvard VIII's ekteskapsplan, viser jo også at den religiøse bevissthet er levende og at ingen — selv ikke en populær og beundret konge — ustraffet kan krenke hellige begreper som ekteskapets sakramentale og evige karakter.

Lars Eskeland 70 år.

Ingen som har truffet Lars Eskeland nylig vilde vist falle på at man stod overfor en mann som snart skulde fylle det man kaller støvets år. Og dog sannt er det — 6. mars vil Lars Eskeland fylle 70 år! Og tenker man på hans store livsverk, så forstår man nok at han allerede har et langt liv bak sig. Det er nu et par år siden Voss Folkehøgskule kunde feire sitt 40-årsjubileum og det vet jo alle her i landet og også mange langt utenfor landets grenser at det var Eskeland som skapte denne skole og som

stod som dens uforlignelige leder inntil han for snart 10 år siden av en kortsynt politisk mosjon blev tvunget til å frasi sig ledelsen. Det var ved sin skolegjerning på Voss at Lars Eskeland gjorde sitt livsverk, dette livsverk som har preget ham så dypt og gitt ham det høie og ideelle syn på menneskelivet. Og selv om han blev fjernet fra skolen og i de senere år har fått nye virkefelter, så vil hans navn for alltid stå uløselig knyttet til denne kulturinstitusjon. Her har år etter år en flokk ungdom sittet under hans lærerstol og fått en livsorientering som gav livet innhold og mening for dem. Her fikk de sans for nasjonele, kulturelle og religiøse verdier og her fikk de på en måte et åndelig hjem. For den lærer de mottok var mer enn en teori. Den fortonet sig for dem som levende liv i Lars Eskelands høireiste skikkelse. Når Eskeland fikk en så stor innflytelse på sine elever så kom det meget av at han ikke var noen fjern og utilnærmelig figur, men at han så godt forstod å møte de unge. Han var en samtalsmester og gjennom samtalene med denne mester fannt de unge frem til sig selv og fikk uttrykk for higen og tanker de lenge hadde båret på ubevisst. Et vitnesbyrd fra en av Eskelands gamle elever:

«Det var rike, herlege stunder når me sat «kring åreelden» um kveldane og husbonden vår, Lars Eskeland, tala og fortalde; då gløynde me både tid og time, mang ein gong.

Når det me hørde tok oss so sterkt, var det fyrst og fremst for di at han som bar det fram, var ein heilrend, sterk personlegdom, med makt og mynja. Og han åtte ei forteljekunst som var ma-

kelaus — ikkje ei forteljekunst som hadde noko med tilgjersla eller skodespelarfakter å gjera — nei, det var ei kunst — ei tryllemakt som var der, utan at han sjølv tenkte på det, eller visste um det. Han tala alltid roleg og tenksam, og svært tydeleg, so det var lett å høyra og godt å fylgje med. Talerøysti hans var uvanleg ven og varm, og rik på toneskifte; og han levde so heilt med i det han bar fram, at augo og andletsdrag skifte etter innhaldet i talen. Soleis kunde han skifte frå det djupaste ålvor til den mest leikande skjemt — frå den heieste harm til den mjukaste, varmaste medkjensla — då banke hjarta gjenom kvart ord. Han kunde tolka vår elsk og vår harm og våre voner som ingen annan, og hug og hjarto opna seg som blommar for soli — då fall sædet han sådde i grornæm jord. Det var dyre stunder som fekk verd for heile livet. Summe tider tok det oss so stekt, at heile elevflokkken kunde gå frå foredragssalen og ned i matsalen utan å mæla eit ord — og etterpå gjekk kvar heim til seg, og alt gjekk so stillsleg for seg som det skulde vore i kyrkja. Ein kveld etter ein slik gripande time i storesalen kjem det ein gut frå Nordland burt til meg med tårar i augo — og so kjem det mest som ein sukk: «Å, um me hadde havt ein slik mann som Eskeland i Nordland, det vilde runne ein ny dag der nord». —

Det var i 1925 at Lars Eskeland efter mange års overveielser trätte over til den katolske kirke, i hvilken han gjenkjendte fedrenes kirke, det vil si den kirke som hadde kristnet vårt land og vært vår Kirke inntil landet tapte den siste rest av politisk selvstendighet. Som rimelig kan være vakte ikke dette skritt bare glede, og som nevnt fikk det store følger, tunge konsekvenser for Eskeland, som nok kunde vært undgått, hadde vårt land dengang hatt større menn blandt de politiske førere. Men alle er vel nu på det rene med at Eskeland blev katolikk fordi han som et ærlig menneske måtte følge sin overbevisning, at han ikke kunde handlet anderledes uten å svikte det livsideal som han hadde forkyndt for andre og selv fulgt i alle år!

Vi hans trosfeller kan iethvertfall ikke la 70-årsdagen gå forbi uten å takke ham for alt han har gitt oss i de år vi har vandret sammen og en særlig takk må han få fra «St. Olav», ti for vårt blad har han vært en kjær og uvurdelig medarbeider. For sin innsats for Kirken er Eskeland allerede for mange år siden blitt tildelt medaljen «Pro Ecclesia et Pontifice» og for to år siden blev han som bekjent Ridder av St. Olav. Således har både Kirken og fedrelandet anerkjent hans store virke for denne heimen og for den som vi er på vandring mot. Og så håper vi, idet vi ønsker ham tillykke med dagen, at vi ennu i mange år må få nyte godt av hans følgeskap.

Husk pastor Messerschmidts foredrag! MØT FREM!

Det naturlige og det overnaturlige som enhet.

Spørsmålet om det naturlige og overnaturlige som uløselig enhet, er like så lite som de øvrige spørsmål angående tilværelsens lover av bare teoretisk interesse. Intet problem er mer virkelighetsnært enn det vi kaller enhet.

Enhet er orden innenfor alt det manifoldige som livet omfatter — og orden vil si det samme som den hele livsfylde og betinger dens avgjørende utfoldelse. Et folk såvel som det enkelte menneske, blir kun levedyktig og evner først å gjøre en virkelig og betydningsfull innsats i samme grad som det har lært sig til å slutte sig selv og tilværelsens utallige enkelte bestanddeler sammen til en fast enhet. Ti en slik enhet er den uavviselige forutsetning for et virkelig fruktbart liv, dets sterkeste kraftkilde og høieste mulighet. Og derfor er problemet enhet dypest sett selve eksistensspørsmålet for et menneskes naturlige liv som for dets overnaturlige liv om kristen — hvilket vil si: for foreningen av det naturlige og overnaturlige i et kristent menneske, dets sammensmeltning til én livskraft. Hvis det naturlige og overnaturlige ikke kunde forenes, er det klart at dermed vilde det overnaturlige miste all rett. Og dessverre ligger denne tanke som en ubestemt følelse i mange sinn og hvad verre er: den blir for mange en fristelse til i Kristus kun å se representanten og forkynneren av det overnaturlige. Mot dette hjelper kun ett: å fordype sig i den vidunderlige harmoni av natur og overnatur som Kristi eget liv er en åpenbaring av, og gjennom et personlig liv i efterfølgelse av ham å finne frem til denne enhet, denne harmoni i sin egen tilværelse. Ti har man oplevet ad meditasjonens vei vissheten om at det overnaturlige liv er en stadig virkende kraft som mer og mer gjennomtrenger vårt naturlige menneske om vi vil legge den gode vilje til og gi plass for Kristi sinnelag — «Kristus i mig» som Paulus kaller det — da blir ikke mer det overnaturlige noe fremmed for oss, noe vesensforskjellig som pålegger oss bånd og tvang og som det koster fornektelse og forsakelse av alt det naturgitte å følge. Da blir det en høiere form for liv, en ny og velsignelsesrik frihet, en velkommen hjelp og ubeskrivelig krafttilførelse.

Hvorledes det naturlige liv utfolder sig her på jorden uten denne streben efter enhet, efter harmoni, er det lett å opdage når vi kaster et blikk utover verden — eller innover vårt eget sjeleliv. Ti efter syndefallet bærer naturen ned gjennom alle slektledd de uutslettelige merker av dette brudd på verdensenheden og verdensharmonien — den er revet «i sund» og kan ikke heles uten guddommelig utfyllelse. Menneskeheten føler dette, men de som ikke vil anerkjenne eksistensen av

dette overnaturlige, søker allikevel lægedom og livshjelp i alt som hører alene denne verden til, med det resultat at hele deres tilværelse former sig som en vill jakt efter en fred, lykke og hvile de dog aldri finner hverken utad eller innad. I sin livslede flykter de ofte til sist bort fra denne jord — selv mordstatistikken har sørgelige tall å opvise.

Ti der er kun ett som kan læge og hele det som er brutt «i sund» i naturens vesen, og det er kristendommens liv og lære. Kristi og Kirkens sakramenter tar skylden bort og gir derved plass for de guddommelige krefter som ikke alene muliggjør en etisk livsførsel — det kan også rent menneskelige krefter — men også en erkjennelse og livsinnstilling som rekker uendelig lengre enn det naturgitte formår. Hele det menneskelige liv innstilles på et guddommelig grunnlag og blir istand til å leve i denne verden, uten dog å være av den.

Den internasjonale sociale krig i Spanien.

Av D. Jacobsen. (Danmark.)

Efter folketellingen i 1930 har Spanien ca. 24 millioner innbyggere, hvorav ca. 16 millioner bor i den del som hører under nasjonalist-regjeringen.

Det egentlige Spanien er 512 000 kvadrat-kilometer, hvorav ca. 343 000 kvadrat-kilometer hører under nasjonalsosialist-regjeringen.

Administrativt og politisk inndeles Spanien i 50 provinser, hvorav 31 henhører under nasjonalist-regjeringen.

Såvel efter innbyggerantall, efter størrelse og efter Spaniens administrative og politiske inndeling representeres allerede nu $\frac{2}{3}$ av det egentlige Spanien samt Spansk-Marokko og de spanske kolonier i Afrika av det Nasjonale forsvarsråd, hvis president er general Franco.

Av de 18 provinser og Madrid, der ennu beherskes av forskjellige anarkistiske, kommunistiske og syndikalistiske regjeringer i Barcelona, Bilbao, Madrid, Valencia og annetsteds, er allerede en del av de 4 provinser og Madrids forsteder besatt av nasjonalistregjeringens tropper.

Om de provinser, der ennu beherskes av de anarkistiske, kommunistiske og syndikalistiske terrorister, skal opplyses, at f. eks. byen og provinsen Cuenca (imellem Madrid og Valencia) ved valgene alltid og også i februar 1936 har vist konservativt-monarkisk flertall. Ved valgene i februar 1936 søkte folkefrontens armerte bander i alle deler av landet å terrorisere borgerne til enten å stemme på dens kandidater eller til å undlate å stemme, men i provinserne Albacete, Murcia, Valencia og selve Katalonien blev der desuten avgitt omtrent like så mange stemmer på de borgerlige partiers kandidater som på folkefrontens. Resultatet av

valget blev for hele landet, at der for de kandidater, der tilhørte de borgerlige partier, som nu benevnes nasjonalister, blev avgitt et større antall stemmer enn for folkefrontens kandidater. Ved voldelige overfall på avstemningsstedene, forfalskning av stemmesedler og stemmeoptelling og ved å annullere valgene i noen av de provinser, hvor folkefronten hadde litt nederlag lykkedes det folkefronten å opnå den parlamentariske basis, som de spanske velgeres stemmer ikke hadde gitt den, hvorefter republikkens president blev tvunget til å tre tilbake til fordel for en foreløbig president, som senere blev avløst av Azana, der heller ikke var rød nok for dem, der efterhånden kom til makten.

Folkefronten ved valget i februar omfattede såvel høire-republikanere, som anerkjenner den private eiendomsrett, anarkister, syndikalister, Moskva-kommunister og Trotsky-kommunister, som er enig i ikke å anerkjenne privat eiendomsrett, men forøvrig er innbyrdes uenige, idet anarkister og syndikalister ikke anerkjenner retssamfundet, mens kommunisterne ønsker diktaturet, som det kjennes fra Rusland. Det er alle disse de mest yderliggående hinannen bekjempende idéer, der nu søkes påtvunget det ulykkelige Spanien av anarkistiske og kommunistiske frivillige fra alle land ved hjelp av flyvemaskiner, kanoner, tanks og andre våben fra Frankrike, Mexiko, Rusland og andre land, og som av den såkaldte lovlige regjering udgis for en kamp for frihet og fred mot forrederiske generaler, facister og nazister. Dessverre er det de diplomatiske representanter for denne regjering, som representerer Spanien ved Europas hoffer.

Frimurerne og kommunismen.

«El Dulivio», det kommunistiske organ i Barcelona, offentliggjorde fornylig en skrivelse fra en frimurerlosje i Nordspania som kaster et klart lys over frimurerens politiske samarbeide med kommunistene. I skrivelsen heter det først at ledelsen for det samlede frimureri like siden borgerkrigens begynnelse åpenlyst har tatt parti for «folkets sak» og det ikke bare i ord, men med en vidtrekkende effektiv understøttelse. «Våre beste medlemmer», skrives der videre, «kjemper med alle hjelpemidler idag på slagmarken for de bolsjevistiske troppers seier. Fordelt i antifascistiske forbund utover hele verden er denne understøttelse fra våre brødre av stor betydning».

Brevet konkluderer i et oprop med følgende ordlyd: «Vi frimurere er uløselig knyttet til dere i kampen for frihet og rettferdighet. Og dere kan regne med hjelp fra frimurerne over hele verden!»

Helsing til Lars Eskeland.

Millom Haraldshaugen og Håkons grav
— dei hovdingar byrge i saga —
kom du til verdi. Der livet deg gav
denne elden som sidan har loga.

Du skjemde kje laget. Ein hovding du vart
millom dei som vil Noreg si æra.
Som viten på fjellet du lyste so bjart
og peika ut målet for ferda.

Du bygde din skule og sådde ut fræ,
det brydder, det veks, ja det blømer.
Den norrøne ætt er deg takksam for det.
No veit ho snart sjølv kva seg sømer.

Du trudde på dagen, i song fann du ord
at «Dagen vår fager» i landet.
At «Vondskapen reiser seg høgføtt på jord» —
det stundom du ogso fekk sanne.

Vi som den lukka i livet har ått
å sitja nedfor dine føter,
minnest so mangt av alt det vi har fått.
Det vermer. Men stundom det grøter.

Du fylgd' oss med Olav på Stiklestadferd.
Som han såg vi landet — det kjære.
Den gongen vi lærde — no klårt vi ret ser:
Kva Noreg for oss burde være.

Eller då Sverre i snøgóv fór fram
og daudtrøytt til jordi mest slegen.
Vi fekk bil med han. Vi kjende med skam:
For kongstanken dette vart vegen.

Minnet som sterkast har fest seg hjå meg,
var kvelden «då Wergeland tagna».
Å vera i «Hjerterum» saman med deg
eg kallar ein lukkeleg lagnad.

Det utsyn og innsyn — og ålvor det gav
kann snautt tolkast betre: Den kvelden
gjekk tvohundrad ungdom so stilt som til grav,
frå møtet — frå kveldsbord — til felden.

Tusen på tusen kring land og kring strand
minnest i dag slike dager,
helsar deg hovding, L a r s E s k e l a n d,
og ynskjer at kvelden vert fager!

Erling Vindeheim.

Kristendom og årsakslover forenes.

I anledning diskusjonen om religion og videnskap er det av stor interesse å lese følgende i Dagbladet for 19. februar.

Professor Sophus Torup skriver i Dagbladet for igår at kristendom er uforenlig med den strengt lovmessige opfatning av naturen, hvorunder åndslivet.

I den forbindelse kan det ha sin interesse å opplyse at kvanteteoriens far, Nobelprisdeltageren, professor Max Planck, den moderne naturvidenskaps store nestor og kanskje dens største navn, i sin i 1933 utkomne bok, «Where is science going» gav uttrykk for en universell årsaksbetinget opfatning av alt som skjer, også på sjelelivets område. Samtidig kan der citeres sider hvor han gir uttrykk for en dyp personlig religiøsitet og troen på en Gud. For ham er der intet motsetningsforhold mellom en universell lovmessighet og den tilsynelatende «fri vilje», som er all religions forutsetning.

Skal nemlig årsaksloven ha noen betydning må årsaksforholdet være tilgjengelig for utforskning og viden.

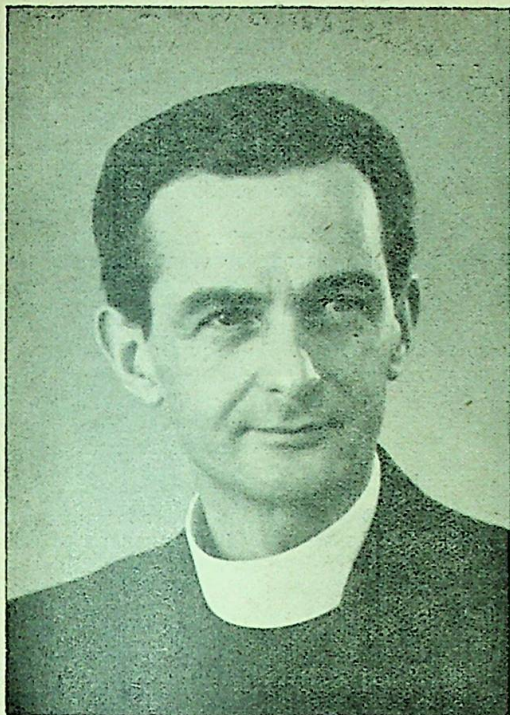
Men et meget viktig felt, nemlig jeg-et, vil ifølge sakens natur, aldri kunne bli gjenstand for utforskning og derav følgende objektiv kunnskap om det forhåndenværende årsakskompleks og derav følgende virkninger. Like så lite som et øie kan se sig selv eller en hammer bearbeide sig selv.

Det er efter dette ganske overflødig og hensiktsløst å prøve å slå religionen ihjel ved hjelp av årsaksloven. Begge er like reelle og like universelle.

Og, som Planck, sier, der kan aldri bli noe motsetningsforhold mellem dem, for de hersker hver i sitt rike, og er hverandres kompliment.

Oslo, 10. februar 1937.

Carl Smith,
p. t. Oslo.

Pastor Hubert Messerschmidt
som for tiden er på foredragsturné i Norge.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, sogneprest Kjelstrup i Kr.sand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

Lutherdommen og Skriftemålet.

Spørsmål:

Jeg har alltid beklaget at vi lutheranere ikke mere har skriftemålet, og jeg underskriver fullt ut dr. med. H. J. Vetlesens ord i hans bok «Sundhet» (s. 151): «Mangen livsopfatning kunde vært lysere, mangen samvittighetsbyrde lettere, mangen gemyts- og sinnslidelse kanskje vært avverget eller stanset i sin utvikling, hvis veien til den fortrolige sjelesørgertrøst var mer almindelig, mer anvendt, mer åpen og lett enn den efter min tanke er hos oss». Jeg vet vel at mange protestanter kaller skriftemålet «menneskepåfunn», men på den annen side forsikres det at Luther slett ikke har avskaffet det. Hvorav kommer det så at privatskriftemålet er gått av bruk hos oss? Det vilde interessere mig meget å få klarhet i dette spørsmål.

Veronika.

Svar:

Jeg vet av erfaring at mange protestanter tenker og føler som De. Samtidig som de forundrer sig over at de forsøk velmenende lutherske geistlige har gjort på å gjenopplive privatskriftemålet, aldri har ført til noget. Avdø-

de sogneprest Th.v. Klaveness innrømmet også det.

At der finnes protestanter som kan kalle dette hjertefredens store sakrament for «menneskepåfunn» må forbause enhver som tar Jesu ord alvorlig, der han høitidelig overgir apostlene makten til å gi syndsforlatelse (Joh. 20, 22—23), eller den som minnes Paulus's ord om «forlikelses embede» som Jesus har innstiftet «forat vi skal forlike synderne med Gud» (2 Kor. 5, 18—20). Disse personer er i regelen ikke bare uvitende om Skriftens tydelige ord, men også om at Luther selv forsøkte å holde på privatskriftemålet.

I sin lille katekismus gir Luther en utførlig veiledning for skriftebarnet, og i flere av sine øvrige skrifter opfordrer han medlemmene av det samfund han hadde stiftet inntrengende til å skrifte ofte og godt. Således skriver han i 1529 — tolv år efter sitt brudd med Moderkirken —: «Den rette vei til syndsforlatelse, uten hvilken ingen annen finnes, er Skriftemålets høiærverdige, nåderike og hellige sakrament som Gud har gitt alle syndere». I sin kommentar til Matt. 16 skriver han: «To grunner skal tilskynne oss til villig og gjerne å skrifte. Den første er det hellige kors, d. e. den skam og ydmygelse at et menneske villig blottet sig for et annet menneske og anklager og dommer sig selv. Det er en kostelig del av det hellige kors. O om vi visste hvor nådig sådan frivillig skamrødme stemmer Gud mot oss når mennesket til hans ære tilintetgjør og ydmyger sig selv — da vilde vi grave Skriftemålet op av jorden og hente det, om det så var tusen mil borte.» I sin store «Preken om Botens sakrament» sier Luther likefrem: «Det er altså sant at en prest virkelig forlater synden og skylden». I sin store tale til folket i Wittenberg uttalte han: «Det private skriftemål vilde jeg ikke prisgi for all verdens skatter, da jeg vet hvilken trøst det gir».

Det er således ingenierte tilfellet — som mange tror — at privatskriftemålet blev avskaffet ved reformasjonen. I kong Christian V.'s kirkeritual av 1686 for Danmark og Norge står det derfor: «De som vil bruke det hellige Altetets Sakrament, skal fremstille sig for presten i skriftestolen, bekjenne sine synder for ham og be om avløsning. De skal i en sann hjertens ydmyghet fremkomme og sådan for Guds eget ansikt falle på kne med ærbødighet for Herrens tjener, mens de gjør sitt skriftemål og annammer avløsning».

Det private skriftemål var således i bruk i Norge og Danmark i aver 200 år efter lutherdommens innføring, og i kirkene var der skriftestoler. Enda ser man t. d. i Tronøy gamle kirke ved Arendal den lutherske skriftestol til venstre for alteret, og på døren er der et maleri av en luthersk prest som legger hånden på hodet til en knelende kvinne, og over billedet står skriftemålets sakramentale innstiftelsesord: «Hvem I forlater syndene, dem er de forlatt, og hvem I fastholder dem, er fastholdt».

Hvad var så grunnen til at skriftestolen forsvant i de lutherske kirkene? For en vesentlig del skyldes det den omstendighet at læren om skriftemål og syndsforlatelse i de lutherske bekjennelsesskrifter er hoist uklar. Er skriftemålet et sakrament eller ikke? Det er bare to sakramenter, nemlig dåpen og Nadverden, svarer disse bekjennelsesskrifter. Men hvorledes kan skriftemålet være et nådemiddel når det ikke er et sakrament? må man med rette spørre. Dernest reiser et nytt spørsmål sig: Har

de norsk-lutherske geistlige den apostoliske vigsel og be-
skikkelse som alene gir fullmakt til i Herrens navn å gi
eller nekte syndsforlatelse? På dette spørsmål får de tro-
ende lutheranere heller ikke tilfredsstillende svar. Fak-
tum er jo at de lutherske geistlige dessverre har mistet
den apostoliske suksessjon eller utbrutte vigselserkne. Føl-
gelig har de hverken evnen til å gi syndsforlatelse eller til
å forvalte Nadverdens hellige sakrament.

Men menneskehertets skrik etter skriftemålet forstum-
met ikke. Derom kan også sinnssyke asylene fortelle. De-
res antall i de protestantiske land blev flere og flere, li-
keså selvmordene. De innestengte selvbebreidelser blev
for tunge å bære for tusener, og den store fortvilelse førte,
som dr. Unger-Vetlesen så gripende skildre det i
sin bok «Sundhet», enten til døden for egen hånd eller inn
i vanviddets natt. Robuste naturer og mere overfladisk
anlagte mennesker kan bære slikt uten bekjennelsens sik-
kerhetsventil, men ikke det menneskesinn som er tilbøielig
til grubling og som lider under et sart nervesystems påkjen-
ninger.

Der har, som jeg før nevnte, vært nok av protestantis-
ke geistlige som forstod hvilken uvurderlig skatt Frelseren
gav oss i det sakramentale skriftemål med dets utslettelse
av fortiden og dets dype hjertefred, og leilighetsvis blev
der gjort forsøk på å gjenoprette det efter katolsk møn-
ster. Men slike forsøk strandet alltid. Den protestantis-
ke prest kan jo ikke legitimere sig som Guds rettmessige
utsending, og skriftemålets menneskelige side, betroelsen,
er i visse tilfeller en så alvorlig ydmygelse at intet annet
enn troen på at den efter Guds anordning er nødvendig til
opnåelse av syndsforlatelse, kan bringe den ulykkelige til
å blottstille sin sjel i all dens elendighet. En luthersk prest
sa en gang til mig: «Jeg har ofte ved sykeleier vært vid-
ne til hvordan den syke, fortvilet og ulykkelig, søkte å
skjule sin elendighet for mig. Da har jeg misundt dere
katolske prester som kan peke på at dere eier sikker apos-
tolisk vigsel, og som kan sie til den ulykkelige at alene
en angerfull og fullstendig bekjennelse kan bringe ham
syndsforlatelsens lykke og hjertefred».

Det er altså lett forståelig at visse nyere åndelige rørs-
ler som gir høve til skriftemålsliignende betroelser — om
en på forskjellige premiser — har kunnet gripe om sig i
protestantiske land som ild i tørt gress. Psykoanalysen,
hvis ophavsmann og profet er den jødiske nervelæge Sig-
mund Freud, søker ut fra et materialistisk-naturalis-
tisk livssyn å erstatte den menneskelige side av skriftemå-
let ved en blottleggelse av menneskets intimeste sjelelige
konflikter. Oxford-gruppe-bevegelsen, hvis profet er den
amerikanske lutherske prest Frank Buchanan, gir også
bekjennelsen av de sjelelige nederlag og forgåelser en
fremskutt plass i sitt evangelium til angivelig hjelp for
kristne som føler sig knuget under syndens byrder. Når
vi ser hvordan disse to profeter er blitt hilst med begeist-
ring, hver innen kretsen av sine åndsvenner, følger vi ka-
tolikker levende hvor varmt og innerlig vi bør takke Gud
for at vi eier det bibelske, sakramentale skriftemål og ik-
ke, som våre protestantiske brødre, behøver å nøie oss med
fattige surrogater.

Måtte De også, ærede Veronika, nå frem til den samme
lykke!

K. K.

Herhjemme.

Oslo. M. U. L. hadde møte tirsdag 23. februar i Klubb-
lokalet. Frøken Øde holdt et meget interessant foredrag
om Verneforeningens arbeide blandt dem som var kommet
på kant med loven og samfundet, fanger og fangers fami-
lie. Efter foredraget var det bevertning, og det blev snak-
ket om forskjellige lagssaker m. m. Møtet sluttet kl. 1/211.

E. M. S.

Fredrikstad. Søndag d. 21. ds. hadde «Birgittaforenin-
gen» den store glede å se en representant for N. K. K. F.s
styre, frk. Foss fra Oslo, som sin gjest. Hele menigheten
var innbudt til å høre frk. Foss' foredrag med lysbilleder
fra hennes pilgrimsferd til det hl. land. Man forstod hvor
meget mere fortrolig man blir med Kristi liv her på jorden
når man selv har vært i hans fedreland og i bokstavelig
forstand har fulgt hans fotspor fra Betlehem, gjennom Na-
zaret til Golgata. Menighetens nye lysbilledapparat fun-
gerte til alles tilfredshet, og hos noen hver vakte det inter-
essante foredrag lengsel efter å få se de fra Bibelen så
kjente og kjære steder. Pastor Laudy hadde ved en klok
manøvre, nemlig ved å benytte også scenen som tilskuer-
plass og anbringe filmslerretet i salens motsatte ende,
skaffet adskillig flere sitteplasser enn vårt lille lokale el-
lers rummer. Aftenens inntekt gikk til N. K. K. F.s utdan-
nelsesfond. — Er der ikke andre, der har lyst til å se Fr.
stad Gamleby, Nordens Rothenburg? Så er de hjertelig
velkommen som foreningens gjester, forutsatt at de har et
godt foredrag og morsomme lysbilleder med i kufferten!
Venlig hilsen til «St. Olav»s lesere.

U. V. B.

Oslo. O. K. Y. avholdt søndag 28. februar et festmøte til
ære for det gamle styre. Bordene var festlig smykket i an-
ledningen. Efter at formannen Ø. Olafsen hadde ønsket vel-
kommen gikk man til bords. Formannen holdt en tale hvor
han takket det gamle styre for det utrettelige arbeide, de
hadde utført, og pekte også på alle de vanskeligheter de had-
de hatt og kjempe mot, og som de med aldrig sviktende iver
løste til foreningens gavn og alles tilfredshet. I taknemlig-
het for alt det de hadde gjort overrakte formannen Wilfred
Fiala og Egil Olafsen foreningens æresmedalje og diplom.
Synlig beveget mottok de to hederstegnet. I sin takketales
nevnte Fiala bl. a. den store betydning O. K. U. hadde for
oss unge. Ofte hører vi eldre medlemmer si at de har yng-
lingeforeningen å takke for hvad de er idag. Han uttalte
håpet om at også alle for fremtiden vilde slutte op om vår
kjære forening. Efter at Wilfred Fiala hadde takket for ut-
nevnelsen grep Egil Olafsen ordet og takket i hjertelige ord
for den overbevisning som var blitt ham tildelt, og uttalte at
selv om han kanskje ikke kunde være så aktiv som før, vilde
han dog gjøre hvad han maktet for foreningen. Senere på
aftenen var det premieutdeling for årets skirenn. Møtet for-
løp i den beste stemning.

Civis.

Oslo. N. K. K. F.s underholdningsaften til inntekt for ut-
dannelsesfondet var meget godt besøkt tross det ufyselige
vær, og de fremmøtte fikk ingen grunn til å angre sitt nær-
vær. De forskjellige programposter fikk en takknemlig og
velfortjent god mottagelse — det gjelder såvel fru Eugenie
Winthers livlige og instruktive kåseri om et opphold på Mal-
lorca som den musikalske underholdning ved André Bon-
gart, og frk. Rachel Hellum, akk. av hr. F. Horgan. Til
sist leste frk. Ruth Hvalsengen under stort bifall morsomme
stykker av forskjellige forfattere og sluttet den hyggelige af-
ten av på beste måte. Hun og de andre opptredende fikk en
hjertelig takk av utdannelsesfondets formann, fru Sutter —
en takk som alle de tilstedeværende sluttet sig til.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri. Oslo.